

МАКТАБГАЧА ТА`ЛИМ ТАШКИЛОТЛАРИДА ОТА – ОНАЛАР НАМКОРЛИГИНИНГ САМАРАЛИ УСУЛЛАРИ

Shukurova Roziya Nematovna

Samarqand viloyati Kattaqo'rg'on shahar 9-son DMTT direktori

Annatsiya: Maqolada maktabgacha ta`lim bilan ota-ona hamkorligi, bog`liq jihatlari va albatta maqsad va vazifalari xususida so`z yuritiladi.

Аннотация: В статье говорится о сотрудничестве родителей с дошкольным образованием, связанных с ним аспектах и, конечно же, целях и задачах.

Abstract: The article talks about the cooperation of parents with preschool education, related aspects and, of course, goals and objectives.

**Kalit so`zlar:** Ota-ona, hamkorlik, maktabgacha ta`lim, tarbiyachi, samara, tarbiyalanuvchi, maqsad.

Ключевые слова: Родители, сотрудничество, дошкольное образование, педагог, эффективность, ученик, цель.

Key words: Parents, cooperation, preschool education, teacher, effectiveness, student, goal.

Maktabgacha ta`lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to`g`risidagi hamda 2017-2021 yillarda maktabgacha ta`lim tizimini yanada takomillashtirish chora tadbirlari to`g`risidagi qarorlari barcha islohotlarning imkoniyat eshigini ochdi. Darhaqiqat, maktabgacha ta`limda qator yutuqlarga erishildi. Jumladan, 7 ta normativ-huquqiy hujjatni qabul qilish orqali maktabgacha ta'lim tizimining huquqiy bazasi yaxshilandi; Maktabgacha ta`lim tashkiloti (MTT) moddiy-texnik bazasi mustahkamlanmoqda va tarmog`i kengaytirilmoqda. 2018 yilda ta'mirlanayotgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari soni 2017 yildagiga nisbatan qariyb 3 barobarga (105 taga nisbatan 298 ta), yangi qurilish obektlari soni esa 2 tadan 40 taga oshdi; Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarmog`i kengaymoqda, ularning soni 568 taga yetdi; Davlat-xususiy sektor sherikchiligi tamoyili asosida tashkil etilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari soni jadal ortmoqda – bugungi kungacha davlat-xususiy sektor sherikchiligiga doir 741 ta kelishuv imzolandi; Pedagoglar va tarbiyachilar malakasini oshirish ishlari o`tkazilmoqda. 2018 yilda 9 mingdan ziyod xodim qayta tayyorlandi; “Bolani maktabgacha ta'lim tashkilotiga navbatga qo`yish” interaktiv xizmati yo`lga qo`yildi; Maktabgacha ta'lim pedagoglari bazaviy tarif stavkalari 2 barobarga oshirildi; Hisobotlar hajmi sezilarli darajada qisqartirildi; Maktabgacha ta'lim boshqaruvi axborot tizimi (bbit.uz) joriy etildi.

MTT bilan ota – onalarning bir-biriga bog‘liq jihatlar. MTT bilan ota-onalar burchlari va vazifalari, maqsadi bir-biriga o‘xshaydi. MTTning asosy maqsadi bolalarni o‘qitish, tarbiyalash, qarab turish va parvarish qilish jarayonida paydo bo‘ladigan tomonlarning huquqlari, majburiyatlari va javobgarligini sezishlari amalga oshiruvchi ta‘lim – tarbiya jarayonini olib borishdan iborat bo‘lsa, ota-ona bolalarni ma‘naviy barkamol qilib shakllantirishdagi asoslarni hosil qilishda MTTdan samarali foydalanish va bola aqliy kamolotini ma‘naviy kamolot bilan uyg‘un holda rivojlantirishga erishishdir. Bolalarning MTT dagi hayot kechirishini tashkil etishda faol ishtirok etish. Bolalarning jismoniy va ruhiy sog‘lig‘i uchun g‘amxo‘rlik qilish. Maktabgacha ta‘lim esa ustaviga muvofiq bo‘lgan zarur shart– sharoitlarni ta‘minlaydi. Bolalar hayotini muhofaza qilish va sog‘lig‘ini mustahkamlashga doimo g‘amxo‘rlik qilishdir. Bola shaxsini shakllantirish, bilimga qiziqishini rivojlantirishdir. MTTda bolaning intellektual, shaxsiy va jismoniy rivojlanishini ta‘minlanadi. Bolada onglilik va ijodkorlikka qiziqish oshadi. Bunda MTT dagi va oiladagi ma‘naviy

sog‘lom muhit e‘tiborga olinadi. Ixtisoslashtirilgan MTT da bunga boshqa talab qo‘yiladi. Bunda bolalarga ma‘naviy immunologik tarbiya berish asos qilib olinadi. Oila va bola ma‘naviyatining sog‘lom bo‘lishiga e‘tibor beriladi. Bolalardagi tozalik, ozodalik, tartib – intizomlilik kabi insoniy sifatlar shakllanishiga asos yaratiladi. Bolalardagi

ma‘naviy – axloqiy tarbiya rivojlanishi e‘tiborga olinadi. Bolalar ongida ezgulik insonlarni yaxshilikka yetaklashi haqidagi ma‘lumotlar paydo bo‘lishi e‘tiborda bo‘ladi. Turli salbiy oqibat-lar haqida bolalar ongida tasavvur paydo bo‘ladi. “Ibrat – namuna – hayot dorilfununi” turkumi-dagi ma‘lumotlardan foydalanish kerak. Bola tarbiyasidagi rag‘batlantirish va jazolash me‘yorlariga amal qilish lozim bo‘ladi. Qiziqishga oid faol-iyatga moyillik kuchli bo‘ladi.

MTT va oila uyg‘unligida bola tarbiyasi samarali kechadi, agarda, birinchidan, MTTlaridagi ta‘lim – tarbiya jarayonining optimal variantlari yaratilgan bo‘lsa, ikkinchidan, ota – onalar bolalar tarbiyasining quyidagi ma‘naviy jihatlariga e‘tibor berilsa:

- ✚ Sog‘lom oilaviy muhit;
- ✚ oila ma‘naviyati;
- ✚ oilada bolaga ma‘naviy – immunologik tarbiya berish omillari;
- ✚ oilada bola tarbiyasiga oid munosabatlar; oilada bola tarbiyasiga oid

salbiy holatlarga qarshi munosabatlar;

MTTning maqsad va vazifalari quyidagilardan iborat:

✚ bolaning shaxsiy ehtiyojlarini hisobga olgan holda ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo‘yilgan davlat talablari asosida hamda MTT davlat o‘quv dasturiga muvofiq uning har tomonlama va barkamol rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratish;

✚ maktabgacha yoshdagi bolalarning ta‘lim va tarbiya jarayonini tashkil etish va amalga oshirish;

✚ bolalarning ilk rivojlanishi masalalarida oila va mahalliy jamoatchilik o‘rtasida o‘zaro hamkorlikni tashkil etish va amalga oshirish.

Maktabgacha ta‘lim tashkiloti oila bilan hamkorlikning uzliksiz ta‘limiy jarayoni hisoblanib, ota-onalar bilan hamkorlikga kirishishdan oldin so‘rovnioma o‘tkazib ularni maktabgacha ta‘lim tashkilotiga bo‘lgan qarashlarini, ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda oilaviy sharoitlarini o‘rganish va olingan ma‘lumotlarni tahlil qilib u oila bilan qay tariqa hamkorlik qilishni rejalashtirish. Ota-onalar bilan jamoa tarzida va yakkama-yakka holda ishlash shakllarini mohirlik bilan olib borish, pedagogik tadqiqot ishlarini tashkil qilish tufayli bolalarni tarbiyalash va ular orqali ijobiy natijaga erishish mumkin.

Xulosa qilib aytganda maktabgacha ta'limda ota-onalar bilan hamkorlikni yo‘lga qo‘yish haqida gap borar ekan avvalob ularni bir-biriga bog'laydigan usullarni o‘ylab topish lozim. Masalan, ota-onalar yig'ilishlari. Bunda ota-ona bolasi haqida eng ko‘p ma'lumotlarni shu jarayonda oladi. Ularga yig'ilishda o‘zi uchun bolasi haqida mavzularni tanlashda quyidagi ro‘yxat taqdim etilishi samarali:

✚ bolaning o‘sishi va rivojlanishi;

✚ qiyin xulq-atvorni qanday tuzatish mumkin;

✚ bolaning ovqatlanishi; bolalar kasalliklari; o‘yin orqali o‘rgatish;

✚ shaxsiy qadr-qimmat hissini rivojlantirish; nutqni rivojlantirish;

✚ o‘yinchoqlarni tanlash va h.k. Yana bir muhim usullardan biri bu bolalar bog'chalarida ota-ona burchaklarini tashkillashtirishdir.

Bu burchak har bir guruhda bo‘lishi shart. Ularning asosiy maqsadi bolalar va bolalar bog'chasida nima qilayotgani haqida onalar va onalarga xabar berishdir. Ushbu stendlarda turli xabarlar, tug‘ilgan kun, tabriklar berilsa ota-ota xabardor bo‘lib turadi. . Ikkinchidan, asosiy narsa, bolasi haqidagi qiziqarli va g‘ayrioddiy bir hikoya bilan tanishishtirib borish kerak. Asosiy maqsad - ota-onalar uchun stendlardagi barcha muhim ma'lumotlarni optimallashtirish va guruhning ichki xonasida yaxshi niyat va qulaylik yaratish. Ota –onalar uchun tadbirlar Barcha bolalarni otalari uchun tashkil etilgan tadbirga taklif qilish ham samara beradi. Otalarning MTTdagi pedagogik jarayonlarga qay tarzda ishtirok etishlarini aniqlashtirish, ya'ni ular balkim, ustachilik qilishni, ovqat tayyorlashni biladilar yoki san'atdan mashg‘ulot o‘tkazish uchun xonani jihozlashga yordam berishlari mumkin. Mahoratli tarbiyachi bir-birlarini ma'naviy jihatdan qo‘llab- quvvatlashlari uchun ikki nafar otani guruhga yoki yig‘ilishga

birgalikda kelishga taklif etadi, otalar bir-birlari bilan uchrashishlari va o'z bolalari to'g'risida fikr almashishlari uchun tadbir tashkil etadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari xodimlari tarbiyalanuvchilarning uylariga tashriflar o'tkazgan holda otalar bilan va undan tashqari ularning boshqa oilaviy yaqin insonlari bilan yaqindan tanishi, ularning oilaviy va do'stona muhitlarini o'rganishi, o'z tajriba va sohalaridan kelib chiqqan holda oiladagilarga tarbiyalanuvchilar uchun kerakli bo'lgan muhim omillar va oilaviy o'zaro do'stona muhitning bola psixologiyasi va uning ma'naviy kamoloti va yuksak salohiyati uchun naqadar muhim ekanligini tushuntirish ishlarini olib borish kabi bir qator hamkorlik tizimlari orqali bolajonlarni har tarafdin qo'llab-quvvatlash, ularni jismonan va ma'nau yetuk, o'ziga ishonchli, o'z maqsadiga ega bo'lgan komil insonlar qilib tarbiyalashda ota-onalarning va oiladagilarning ham o'rni, ular bilan o'rnatilgan aloqa va hamkorliklarning naqadar muhim ahamiyatga ega ekanligini tatbiq etish mumkin va bu zarur.

АДАБИЙОТЛАР РО'УХАТИ

1. Arziqulova S.F. "Экономика и социум" №10(89) 2021.
2. O'zbekiston Respublikasining ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan Davlat talablari. Toshkent-2018 yil. 8-bet
3. "Ilm yo'li" variativ dasturi. Toshkent "Sano-standart" 2020 yil. 13, 15-bet.